

Sygn. akt III AUa 1331/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 stycznia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Małgorzata Gerszewska
Sędziowie:	SSA Bożena Grubba SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń (spr.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Wioletta Blach

po rozpoznaniu w dniu 26 stycznia 2017 r. w Gdańsku

sprawy H. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji H. W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 7 czerwca 2016 r., sygn. akt VIII U 766/16

I. zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję i przyznaje H. W. prawo do emerytury pomostowej od dnia 11 stycznia 2016r.;

II. stwierdza, że pozwany nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji;

III. zasądza od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. na rzecz H. W. kwotę 30,00 (trzydzieści 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za II instancję.

SSA Bożena Grubba SSA Małgorzata Gerszewska SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń

Sygn. akt III AUa 1331/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 2 lutego 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu H. W. prawa do emerytury pomostowej, ponieważ nie udowodnił wymaganego 15 – letniego okresu pracy w szczególnych

warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych. Pozwany nie uwzględnił żadnych okresów pracy w tych warunkach.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony H. W. wniósł o jej zmianę i przyznanie mu prawa do dochodzonego przez niego świadczenia. W uzasadnieniu wskazał, iż w okresie od dnia 1 sierpnia 1978 r. do dnia 26 kwietnia 1996 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracował jako kierowca karetki pogotowia, który jest pojazdem uprzywilejowanym.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie podtrzymując stanowisko przedstawione w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Gdańsku - VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 7 czerwca 2016 r. w sprawie VIII U 766/16 oddalił odwołanie.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji. H. W. urodził się w dniu (...) W dniu

4 stycznia 2016 r. złożył w organie rentowym wniosek o emeryturę pomostową. Nie pozostaje w stosunku pracy. W toku postępowania przed ZUS udowodnił 32 lata i 13 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym żadnego okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w myśl ustawy o emeryturach pomostowych. W okresie od dnia 1 sierpnia 1978 r. do dnia 26 kwietnia 1996 r. zatrudniony był w Wojewódzkiej Kolumnie (...) Sanitarnego w G.. W tym czasie w okresie od dnia 1 sierpnia 1978 r. do dnia 28 lutego 1979 r. zatrudniony był na stanowisku kierowcy samochodu dostawczego. W okresie od dnia 1 marca 1979 r. do dnia 30 września 1982 r. zajmował stanowisko kierowcy samochodu sanitarnego, zaś w okresie od dnia 1 października 1982 r. do dnia 26 kwietnia 1996 r. zajmował stanowisko kierowcy karetki pogotowia ratunkowego. Samochód sanitarny był to samochód służący do wizyt domowych z przychodni. Samochodem tym wykonywano również przewozy sanitarne pacjentów między szpitalami albo ze szpitala do domu.

Sąd Okręgowy w rozważaniach prawnych odwołał się do regulacji prawnych zawartych w art. 3-4, art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 965; dalej ustawa o emeryturach pomostowych) wskazując,

że bezspornym jest, iż ubezpieczony ukończył 60 lat, udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze powyżej 25 lat, oraz że rozwiązano z nim stosunku pracy. Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że ubezpieczony nie legitymuje się wymaganym 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach

w rozumieniu cytowanej ustawy, ponieważ jako okres pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach nie może zostać uznany okres jego zatrudnienia od dnia 1 sierpnia 1978 r.

do dnia 28 lutego 1979 r., kiedy to zatrudniony był na stanowisku kierowcy samochodu dostawczego oraz okres od dnia 1 marca 1979 r. do dnia 30 września 1982 r., kiedy

to zajmował stanowisko kierowcy samochodu sanitarnego. W tym bowiem czasie nie był

on kierowcą karetki pogotowia ratunkowego, która to praca mogłaby być uznana za pracę w szczególnych warunkach. Powyższe wynika przede wszystkim z dokumentacji z akt osobowych ubezpieczonego, z której jednoznacznie wynika, iż stanowisko kierowcy karetki pogotowia ratunkowego objął dopiero od dnia 1 października 1982 r. Sąd zważył również,

iż ubezpieczony poza osobowymi środkami dowodowymi w postaci zeznań świadków nie przedstawił żadnych innych obiektywnych środków dowodowych o charakterze rzeczowym, które mogłyby podważyć wiarygodność dokumentacji z jego akt osobowych. Sąd miał bowiem na uwadze utrwalony pogląd judykatury, zgodnie z którym same zeznania świadków, z uwagi na szczególny i wyjątkowy charakter emerytury w obniżonym wieku, nie mogą przesądzać o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentacji zebranej w aktach osobowych (wyrok Sądu Apelacyjnego

w Łodzi z dnia 3 kwietnia 2013 r., III AUa 1267/12). W razie przeprowadzenia w zasadzie wyłącznie dowodów z zeznań świadków, nie mogą one, choćby ze względu na znaczny upływ czasu, stanowić wystarczająco pewnego źródła dla rekonstrukcji faktów o rodzaju zatrudnienia, warunkach pracy i płacy oraz pozostałych niezbędnych okoliczności, w szczególności, gdy dotychczas przedłożone dokumenty tego nie potwierdzają, a zeznania świadków obarczone są znacznym stopniem ogólnikowości (wyrok Sądu Apelacyjnego

w Szczecinie z dnia 22 stycznia 2013 r., III AUa 673/12). Prawo do wcześniejszej emerytury stanowi odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego i w związku z tym nie można poprzestać tylko na jego uprawdopodobnieniu, lecz musi zostać udowodnione,

a temu służą dokumenty. Dlatego, w tej kategorii spraw podkreśla się, że same zeznania świadków, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentach pracowniczych nie stanowią miarodajnego dowodu pracy w szczególnych warunkach (wyrok Sądu Apelacyjnego

w Białymstoku z dnia 22 maja 2013 r., III AUa 952/12; analogicznie wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17 kwietnia 2013 r., III AUa 1030/12). Na marginesie wskazać również należy, iż zeznania przesłuchanych w toku procesu świadków, jak

i samego ubezpieczonego przesłuchanego w charakterze strony zostały przez Sąd uznane za wiarygodne jedynie w części, o czym była mowa powyżej, jak również, że twierdzenia tych osób nie znajdują odzwierciedlenia w dokumentacji z akt osobowych ubezpieczonego. W związku z powyższym Sąd uznał za bezprzedmiotowe rozstrzygnięcie kwestii, czy ubezpieczony w okresie od dnia 1 października 1982 r. do dnia 26 kwietnia 1996 r. wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę w szczególnych warunkach. Ustalenie tej kwestii nie mogło bowiem w jakikolwiek sposób wpłynąć na rozstrzygnięcie

w niniejszej sprawie, ponieważ okres ten jest krótszy niż 15 lat. Reasumując ubezpieczony nie spełnia wszystkich niezbędnych przesłanek do przyznania mu prawa do dochodzonego przez niego świadczenia. Wobec powyższego, na podstawie przepisów przywołanych wyżej

i w oparciu o art. 477⁽¹⁴⁾ §1 k.p.c., Sąd Okręgowy orzekł, jak w sentencji.

Apelację od wyroku wywiódł ubezpieczony zaskarżając go w całości i wnosząc o jego uchylenie i zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu apelacji wnioskodawca wskazał, że w okresie od dnia 1 sierpnia 1978 r. do dnia 28 lutego 1979 r. był zatrudniony jako kierowca samochodu dostawczego.

W dokumentacji akt osobowych znajduje się notatka, z której wynika, że skarżący prosił o przeniesienie na karetkę pogotowia i od dnia 1 marca 1979 r. wyrażono zgodę. Wskazał, że nie wie dlaczego w aktach osobowych wskazano – kierowca samochodu sanitarnego. Kiedyś nazywano pogotowie ratunkowe też „sanitarką”.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja H. W., w świetle uzupełnionego przez Sąd II instancji materiału dowodowego, skutkowałą zmianą zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji i przyznaniem mu prawa do emerytury pomostowej od dnia 11 stycznia 2016 r.

Spór w przedmiotowej sprawie koncentrował się na kwestii spełniania przez ubezpieczonego wynikających z treści art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r.

o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 965 ze zm.; zwana dalej: „ustawa o emeryturach pomostowych”) przesłanek ustalenia mu prawa do emerytury pomostowej, a w szczególności przesłanki posiadania okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszącego co najmniej 15 lat.

Postępowanie apelacyjne polega na merytorycznym rozpoznaniu sprawy przez Sąd drugiej instancji na skutek apelacji strony i w jej granicach, a jego celem jest ponowne

i wszechstronne rozpoznanie sprawy na podstawie własnych i samodzielnych ustaleń faktycznych, opartych na materiale dowodowym zebrany w postępowaniu przed sądem pierwszej i drugiej instancji (art. 382 k.p.c.). Sąd

Odwoławczy nie wyrokuję na gruncie ustaleń faktycznych dokonanych przez sąd pierwszej instancji, lecz czyni własne ustalenia, które ocenia z punktu widzenia prawa materialnego.

Sąd drugiej instancji posiada uprawnienie do powtórzenia niektórych dowodów przeprowadzonych w postępowaniu pierwszoinstancyjnym lub uzupełnienia postępowania dowodowego wówczas, gdy nabierze przekonania, że dodatkowe dowody dopomogą mu w dokonaniu prawidłowej oceny zgromadzonego już w sprawie materiału dowodowego. Sąd drugiej instancji kieruje się przy rozpoznawaniu sprawy regułami określonymi w art. 381 i art. 382 k.p.c., a zatem orzeka na podstawie materiału dotychczas zebranego, który może jedynie uzupełnić. Uzupełnienie takie jest możliwe i dopuszczalne tylko wówczas, gdy okoliczności sprawy wskazują na taką potrzebę i to pod warunkiem, że nie zachodzą przeszkody, o których mowa w art. 381 k.p.c. (por. także uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2005 r., I UK 299/04, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 93). Zgodnie z wyrokiem SN z dnia 20 maja 2003 r., I PK 415/02 (OSNP 2004, nr 16, poz. 276), art. 381 k.p.c. pozostawia ocenę możliwości oraz celowości dopuszczenia nowych faktów i dowodów w postępowaniu apelacyjnym sądowi drugiej instancji, który powinien kierować się okolicznościami konkretnej sprawy.

Sąd Apelacyjny w rozpoznawanej sprawie powtórzył postępowanie dowodowe z zeznań świadków: A. O., T. Z., B. Z. oraz z zeznań ubezpieczonego oraz uzupełnił postępowanie o dowód z zeznań świadka S. P., uznając, że dowody te pozwolą na dokonanie prawidłowej oceny zgromadzonego już w sprawie materiału dowodowego, a w szczególności wyjaśnieniu charakteru pracy ubezpieczonego w okresie od dnia 1 marca 1979 r. do dnia 30 września 1982 r., albowiem Sąd Okręgowy uznał, że okres pracy od dnia 1 marca 1979 r. do dnia 30 września 1982 r., nie stanowi okresu pracy o szczególnym charakterze, w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych, gdyż zajmował on stanowisko kierowcy samochodu sanitarnego i nie był on kierowcą karetki pogotowia ratunkowego, która to praca mogłaby być uznana za pracę w szczególnych warunkach. Stanowisko kierowcy karetki pogotowia ratunkowego objął dopiero od dnia 1 października 1982 r.

Sąd Apelacyjny poczynił własne ustalenia w sprawie, z których wynika, że H. W. urodzony (...) w dniu 4 stycznia 2016 r. złożył w organie rentowym wniosek o emeryturę pomostową. Nie pozostaje w stosunku pracy. W toku postępowania przed ZUS udowodnił 32 lata i 13 dni okresów składkowych i nieskładkowych. W okresie od dnia 1 sierpnia 1978 r. do dnia 26 kwietnia 1996 r. ubezpieczony zatrudniony był w Wojewódzkiej Kolumnie (...) Sanitarnego w G.. Pracował częściowo w rejonie W. i w R., która była podstacją. W W. były 3 karetki, a w R.2. W okresie od dnia 1 sierpnia 1978 r. do dnia 28 lutego 1979 r. zatrudniony był na stanowisku kierowcy samochodu dostawczego. W okresie od dnia 1 marca 1979 r. do dnia 26 kwietnia 1996 r. w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace kierowcy karetki pogotowia ratunkowego. Karetkami pogotowia ratunkowego początku były samochody marki W., potem F.. Ubezpieczony od dnia 1 marca 1979 r. rozpoczął pracę samochodem F. (...). Kierówka pogotowia ratunkowego którą jeździł skarżący posiadała sygnały dźwiękowe i świetlne. Miała wyposażenie podtrzymujące czynności życiowe (tlen,ambu), szyny, torbę lekarską i połoźniczą. Stały zespół składał się z lekarza, sanitariusza i kierowcy. Ubezpieczony pracował w systemie 12/24 godzin, a grafik ustalany był na cały miesiąc. B. Z. był jego zmiennikiem. Dyżurny przyjmował zgłoszenie i wysyłał karetkę do wezwania czy wypadku. Zdarzały się przewozy pacjentów między szpitalami. Kierowcy nie mogli jeździć karetkami pogotowia ratunkowego bez uprawnień (minimum prawo jazdy kat. C) oraz przechodzili co roku badania psychotechniczne i badanie lekarza. Potem wprowadzono świadectwo kwalifikacyjne (zeznania świadka A. O. – k. 129 -130 a.s., zapis na płycie CD 00:02:52-00:16:43, płyta CD –k. 133 a.s. oraz k. 27-27v a.s., zapis na płycie CD 00:01:36-00:13:57, płyta CD – k. 29 a.s.; zeznania świadka T. Z. – k. 130 a.s., zapis na płycie CD – k. 00:16:43-00:25:34, płyta CD – k. 133 a.s. oraz k. 27v a.s., zapis na płycie CD – k. 00:13:57-00:22:31 – płyta CD – k. 29 a.s.; zeznania świadka B. Z. – k. 130-131 a.s., zapis na płycie CD 00:25:34-00:38:48, płyta CD – k. 133 a.s. oraz k. 27v-28 a.s., zapis na płycie CD – k. 00:22:31-00:32:38, płyta CD – k. 29 a.s.; zeznania świadka S. P. – k. 131a.s., zapis na płycie CD 00:42:48-00:50:41, płyta CD – k. 133 a.s., przesłuchanie w charakterze strony wnioskodawcy – k. 131 a.s., 00:50:41-00:58:54, płyta CD – k. 133 a.s. oraz k. 28-28v a.s., zapis na płycie CD 00:32:58-00:48:19, płyta CD – k. 29 a.s.).

Sąd Apelacyjny dokonał powyższych ustaleń faktycznych na podstawie zeznań świadków i przesłuchania w charakterze strony, które były spójne, logiczne i wzajemnie się uzupełniające. Nadto znajdują one potwierdzenie w dokumentacji płacowej oraz świadectwie pracy z dnia 26 kwietnia 1996 r. z którego wynika, że ubezpieczony był zatrudniony w W.K.T.S.G. od 01 sierpnia 1978 r. do dnia 26 kwietnia 1996 r. w wymiarze pełnego etatu. W okresie zatrudnienia zajmował stanowiska kierowcy samochodu dostawczego i kierowcy karetki pogotowia ratunkowego (k9 akt kapitału).

Przechodząc do rozważań prawnych wskazać należy, że ustawa o emeryturach pomostowych zastąpiła przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j.: Dz. U. z 2016 r. poz. 887 z późn. zm., dalej jako ustawa emerytalna), określające zasady przyznawania emerytur w niższym wieku pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze nowymi regulacjami określającymi zasady nabywania wcześniejszych emerytur z tytułu tego rodzaju pracy. Ustawa o emeryturach pomostowych ma charakter przejściowy, ograniczając prawo do uzyskania świadczenia do osób urodzonych po dniu 31 stycznia 1948 r., które prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze rozpoczęły przed dniem

1 stycznia 1999 r. Celem tej ustawy jest ograniczenie kręgu uprawnionych do emerytury

z powodu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze do mniejszej liczby sytuacji uzasadnionych rzeczywistą koniecznością przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w których oczekiwania osób, które rozpoczęły wykonywanie takiej pracy na starych zasadach, na wcześniejsze przejście na emeryturę powinny zostać zaspokojone (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012 r.,

II UK 164/11, OSNP 2013 nr 5-6, poz. 62 i z dnia 4 września 2012 r., I UK 164/12, OSNP 2013 nr 15-16, poz. 185, uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 marca 2010 r., K 17/09, OTK-A 2010 Nr 3, poz. 21 oraz uzasadnienie projektu ustawy, Sejm RP

VI kadencji, nr druku 1070).

Wskazany cel ustawy o emeryturach pomostowych realizują przepisy określające warunki nabycia prawa do przewidzianego w niej świadczenia, w tym art. 4 i art. 49. W myśl pierwszego z nich, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki: (1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.; (2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący, co najmniej 15 lat; (3) osiągnął wiek wynoszący, co najmniej 55 lat dla kobiet

i co najmniej 60 lat dla mężczyzn; (4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony

na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy emerytalnej, wynoszący, co najmniej

20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn; (5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze,

w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy emerytalnej; (6) po dniu

31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; (7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Z unormowania tego wynika, że przy nabywaniu prawa do emerytury pomostowej

na podstawie art. 4 ustawy uwzględnieniu podlegają przypadające przed dniem 1 stycznia 2009 r. okresy pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy emerytalnej, jednakże dotyczy to wyłącznie sytuacji spełnienia przez ubezpieczonego wszystkich pozostałych przesłanek określonych w art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych. Inaczej rzecz ujmując, osobom wykonującym przed dniem wejścia w życie tej ustawy prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze (w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy emerytalnej), uwzględnia się do dnia 1 stycznia 2009 r. okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów rozporządzenia z 1983 r., pod warunkiem, że wykonywały po dniu 31 grudnia 2008 r. pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Możliwość ta jest natomiast wyłączona w stosunku do osób, które takiej pracy po wskazanej dacie nie wykonywały, a w rezultacie nie spełniają warunku określonego w art. 4 pkt 6 tej ustawy. W myśl art. 3 ust. 4 tej ustawy, dodatkowym wymogiem pozwalającym na uznanie wykonywania przez pracownika prac, o których mowa w art. 3 ust. 3, jest ich wykonywanie w pełnym

wymiarze czasu pracy. W art. 3 ust. 4 ustawy o emeryturach pomostowych chodzi o wymiar czasu pracy faktycznie wykonywanej, wymagającej szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej niezagrażającej bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób. Dlatego dla uznania, że praca jest wykonywana o szczególnym charakterze niezbędne jest jej rzeczywiste wykonywanie w pełnym wymiarze czasu pracy, to jest codziennie i przez całą przewidzianą dla pracownika dniówkę roboczą. Za taką wykładnią użytego w art. 3 ust. 4 pojęcia "w pełnym wymiarze czasu pracy" przemawia w szczególności to, że ustawodawca związał go ze sformułowaniem "pracowników wykonujących", co jednoznacznie wskazuje, że pełny wymiar czasu pracy związany jest z rzeczywistym wykonywaniem prac, o którym mowa w ust. 3, w takim właśnie wymiarze czasu pracy. W pełni uprawnione jest w tym zakresie odwołanie się do utrwalonej wykładni podobnych pojęć użytych w § 2 ust. 1 rozporządzenia z 1983 r., w myśl której praca w szczególnym charakterze to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów prac wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia.

Ponadto możliwość uzyskania emerytury pomostowej przez osoby niespełniające warunku z art. 4 pkt 6 ustawy o emeryturach pomostowych przewiduje art. 49 tej ustawy. Według tego przepisu, prawo to przysługuje osobie, która: (1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3; (2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12; (3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Oznacza to, że art. 49 w miejsce warunku z art. 4 pkt 6 wprowadza wymaganie, aby zainteresowany spełniał w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 2009 r.) warunek posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 stycznia 2016 r., I UK 269/15, LEX nr 1999817).

Pod pojęciem prac o szczególnym charakterze ustawodawca rozumie, zgodnie z art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych, prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się. Wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.

W sprawie bezsporne jest, iż wnioskodawca ukończył 60 rok życia, posiadał ponad 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych oraz rozwiązał stosunek pracy. Skoro ubezpieczony po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych, to jego uprawnienie do wnioskowanego świadczenia należy określić w oparciu o spełnienie przesłanek wskazanych w art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych.

Ubezpieczony domagał się zaliczenia do wymaganego stażu 15 lat o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych, okresu pracy od dnia 1 sierpnia 1978 r. do dnia 26 kwietnia 1996 r. jako kierowcy karetki pogotowia, który jest pojazdem uprzywilejowanym.

Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił, że w okresie od dnia 1 sierpnia 1978 r. do dnia 28 lutego 1979 r. wnioskodawca zatrudniony był na stanowisku kierowcy samochodu dostawczego, a od dnia 1 października 1982 r. do dnia do dnia 26 kwietnia 1996 r. jako kierowca karetki pogotowia. Natomiast Sąd Apelacyjny nie podzielił stanowiska Sądu pierwszej instancji, że w okresie od dnia 1 marca 1979 r. do dnia 30 września 1982 r. ubezpieczony wykonywał pracę kierowcy samochodu sanitarnego.

Wprawdzie w angażach ubezpieczonego pojawia się stanowisko kierowcy samochodu sanitarnego (z dnia: 10 maja 1979 r. – k. 65 a.r., 23 stycznia 1980 r. – k. 63 a.r.; 27 listopada 1980 r. – k. 61 a.r.; 30 listopada 1981 r. – k. 59 a.r.; 20 lipca 1982 – k. 28 a.r.),

a w dniu 27 lutego 1979 r. złożył on wniosek o przeniesienie z wozu dostawczego na karetkę sanitarną i otrzymał na to zgodę z dniem 1 marca 1979 r. (pismo – k. 25 a.r.), jednakże Sąd Apelacyjny dokonując analizy kartotek wynagrodzeń za sporny okres (k. 71-93 a.r.) mając na względzie składniki wynagrodzeń (OC, dodatek za warunki szkodliwe, pracę w nocy) i ich wzrost w spornym, zapisy w świadectwie pracy co do zajmowanych stanowisk oraz zeznań świadków A. O., T. Z., B. Z. i S. P. oraz ubezpieczonego, uznał, że skarżący od dnia 1 marca 1979 r. do dnia do dnia 26 kwietnia 1996 r. wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy, prace o szczególnym charakterze o których mowa w ust. 3 art. 3 ustawy o emeryturach pomostowych wymienioną w pozycji 9 załącznika nr 2 do tej ustawy.

Sąd Apelacyjny w oparciu o ww. materiał dowodowy uznał, że zatrudnienie kierowcy samochodu sanitarnego i karetki pogotowia różniło się pod względem organizacji pracy – inny rozkład czasu pracy, inny skład osobowy zespołu, inne zadania do wykonania oraz inne wyposażenie pojazdu.

Karetką sanitarną była samochodem osobowym (bez miejsca leżącego dla pacjenta), który nie posiadał sygnałów dźwiękowych i świetlnych. W niektórych sanitarkach były nosze. Kierowca takiego samochodu pracował 8 godzin dziennie. Nadgodziny zdarzały się w przypadku szczepień. Kierowca jeździł tylko z lekarzem, bez sanitariusza. Karetki sanitarne były przydzielone do ośrodków zdrowia i wyjeżdżano nimi na wizyty domowe, położne jeździły na patronaże, pielęgniarki na szczepienia.

Ubezpieczony w spornym okresie kierował pojazdem, który był dysponowany na miejsce nagłego zachorowania lub wypadku, przeznaczonym do udzielania pomocy, przewozu chorych lub rannych z miejsca zdarzenia do szpitala, a także służącym do transportów medycznych i międzyszpitalnych. Pojazdy które prowadził obsługiwane były przez specjalnie wyszkolone zespoły ratownicze i stanowiły systemu udzielania pomocy w nagłych wypadkach. Jego praca miała charakter szczególny, wymagając szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, a możliwość należytego wykonywania jej w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; - art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Skoro wnioskodawca pracował w okresie od dnia 1 marca 1979 r. do dnia 26 kwietnia 1996 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako kierowca karetki pogotowia, to wykonywał pracę, o której mowa w załączniku nr 2 poz. 9 ustawy o emeryturach pomostowych – prace kierowców pojazdów uprzywilejowanych.

Definicję pojazdu uprzywilejowanego w spornym okresie zawierała ustawa Prawo o ruchu drogowym z dnia 1 lutego 1983 r. (Dz. U. z 1983 r., Nr 6, poz. 35), która w art. 4 ustęp 1 punkt 18 stanowiła, iż użyte w ustawie określenia oznaczają: pojazd uprzywilejowany - pojazd wysyłający sygnały świetlne w postaci niebieskich świateł błyskowych i jednocześnie sygnały dźwiękowe o zmiennym tonie; określenie to obejmuje również pojazdy jadące w kolumnie, na której początku i na końcu znajdują się pojazdy uprzywilejowane Sił Zbrojnych lub Policji, wysyłające dodatkowo czerwone światło błyskowe.

Z kolei z art. 44 powyższej ustawy wynikało, iż:

Ust. 1. Kierujący pojazdem uprzywilejowanym może korzystać z ułatwień w ruchu drogowym tylko w razie, gdy:

- 1) pojazd uczestniczy w akcji związanej z ratowaniem życia lub zdrowia ludzkiego albo mienia lub z koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego,
- 2) w pojeździe włączone są jednocześnie sygnały świetlne i dźwiękowe, w które pojazd jest wyposażony; jednakże po zatrzymaniu pojazdu nie wymaga się używania sygnału dźwiękowego,
- 3) włączone są światła mijania również w okresie dostatecznej widoczności.

Ust. 2. Kierujący pojazdem uprzywilejowanym może, pod warunkiem zachowania szczególnej ostrożności, nie stosować się do przepisów o ruchu drogowym, z wyjątkiem sygnałów dawanych przez osoby kierujące ruchem.

Przepis § 23 pkt 8 rozporządzenia Ministra Komunikacji z dnia 8 grudnia 1983 r. w sprawie warunków technicznych i badań pojazdów (Dz. U. z 1983 r. Nr 70, poz. 317 z późn. zm.), pozostający w ścisłym związku z art. 44 ust. 1 pkt 1ww. ustawy stanowił zaś, że pojazdami samochodowymi uprzywilejowanymi są pojazdy wymienione w pkt 1-7 (pojazdy straży pożarnych, karetki sanitarne pogotowia ratunkowego, pojazdy górniczego pogotowia ratunkowego, pojazdy jednostek ratownictwa chemicznego, pojazdy organów i jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Spraw Wewnętrznych, pojazdy Sił Zbrojnych, pojazdy Służby Więziennej) oraz inne pojazdy używane w związku z ratowaniem życia lub mienia albo w celu zmniejszenia skutków katastrofy - na podstawie zezwolenia wydanego przez wojewodę (pkt 8). Później kwestię tę regulował § 23 rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 1 lutego 1993 r. w sprawie warunków technicznych i badań pojazdów (Dz. U. z 1993 r. Nr 21, poz. 91), który w pkt 8 wprowadza warunek zasięgnięcia przed wydaniem zezwolenia opinii komendanta wojewódzkiego Policji. Treść przepisu § 23 pkt 8 cytowanego rozporządzenia z dnia 8 grudnia 1983 r. wskazuje jednoznacznie, że takie zezwolenia wydawane są w ramach uznania administracyjnego. Od 1 stycznia 1998 r. kwestie powyższe reguluje ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym. Kwestię uprzywilejowania pojazdów na gruncie przepisów ustawy - Prawo o ruchu drogowym reguluje art. 53 tej ustawy.

W ust. 1 pkt 2 przepis ten stanowi, że pojazdem uprzywilejowanym w ruchu drogowym może być pojazd samochodowy pogotowia ratunkowego oraz w pkt 12 - jednostki niewymienionej w pkt 1-11, jeżeli jest używany w związku z ratowaniem życia lub zdrowia ludzkiego - na podstawie zezwolenia ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

Sąd Apelacyjny uznał, że wnioskodawca w okresie od dnia 1 marca 1979 r. do dnia 26 kwietnia 1996 r. w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał o szczególnym charakterze - prace kierowcy pojazdu uprzywilejowanego. Wynika to nie tylko oznakowania, czy też parametrów technicznych pojazdu który prowadził, ale przypisaniem mu określonej funkcji, z którą wiąże się konieczność okresowego wykorzystywania z sygnałów dźwiękowych i świetlnych, dających uprzywilejowanie. Tego rodzaju sprzężenie prowadzi do wyróżnienia pojazdu, a w rezultacie kierowcy, który go prowadzi. W ujęciu prawa ubezpieczeń społecznych wykonywanie pracy w takich warunkach daje podstawę do przyznania promocyjnego świadczenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 22 grudnia 2015 r. III AUa 665/15, LEX nr 1966314).

Reasumując, z poczynionych przez Sąd Apelacyjny ustaleń wynika, że warunki pracy ubezpieczonego w okresie do 31 grudnia 2008 r. odpowiadały wymienionym w pozycji 9 załącznika Nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, co umożliwia stwierdzenie, że ubezpieczony spełnił warunki uprawniające go do emerytury pomostowej po myśli art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych z dniem ukończenia 60 roku życia, czyli od dnia 11 stycznia 2016 r.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł, jak w punkcie pierwszym sentencji.

W punkcie drugim sentencji Sąd Odwoławczy nie stwierdził odpowiedzialności pozwanego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Zgodnie z brzmieniem art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego. Przez wyjaśnienie „ostatniej niezbędnej okoliczności” trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia. Wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia oznacza,

że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04, OSNP nr 19/2005, poz. 308).

Wydanie jednak błędnej decyzji w sytuacji, gdy organ rentowy nie dysponował wystarczającym materiałem dowodowym pozwalającym na ustalenie prawa wnioskodawcy do żadanego świadczenia, nie skutkuje obciążeniem organu odpowiedzialnością z tego tytułu.

Ubezpieczony składając wniosek o świadczenie nie złożył w organie rentowym świadectwa pracy w warunkach szczególnych. Świadectwo zwykle z dnia 26 kwietnia 1996 r. nie stanowiło dowodu na świadczenie przez wnioskodawcę pracy w warunkach szczególnych. Skoro w niniejszej sprawie dopiero na podstawie przeprowadzonego postępowania dowodowego przed Sądem I i II instancji (zeznania świadków, przesłuchanie w charakterze strony ubezpieczonego) można było poczynić ustalenia w zakresie warunków zatrudnienia na stanowisku kierowcy karetki pogotowia, nie można było stwierdzić odpowiedzialności pozwanego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

O kosztach procesu za drugą instancję w kwocie 30 zł Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 623).

SSA Małgorzata Gerszewska SSA Bożena Grubba SSA Iwona Krzeczowska-Lasoń